

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

VERA ŽIBERT

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**VLOGA MEDNARODNIH INSTITUCIJ PRI REŠEVANJU
PROBLEMA SVETOVNE REVŠČINE**

Ljubljana, september 2010

VERA ŽIBERT

IZJAVA

Študentka Vera Žibert izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. Črta Kostevca, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POJEM REVŠČINA	2
1.1 OPREDELITEV REVŠČINE.....	2
1.1.1 <i>Absolutna revščina</i>	2
1.1.2 <i>Relativna revščina</i>	3
1.1.3 <i>Subjektivna revščina</i>	3
1.2 KRITERIJI MEJE REVŠČINE.....	3
2 REVŠČINA V SVETU	5
3 VZROKI ZA REVŠČINO	7
3.1 GEOGRAFSKA LEGA DRŽAV.....	7
3.2 SUBVENCIJE V RAZVITIH DRŽAVAH.....	7
3.3 RAST IN STARANJE PREBIVALSTVA.....	7
3.4 TEHNOLOŠKI NAPREDEK.....	8
3.5 NEPRIMERNO IN NEUSPEŠNO VODENJE DRŽAV.....	9
3.6 GOSPODARSKA KRIZA.....	9
3.7 KOLONIALIZEM.....	10
4 MEDNARODNE INSTITUCIJE IN BOJ PROTI REVŠČINI	10
4.1 SVETOVNA BANKA.....	10
4.2 MEDNARODNI DENARNI SKLAD.....	12
4.3 BOJ MEDNARODNIH INSTITUCIJ PROTI REVŠČINI.....	13
4.3.1 <i>Razvojni cilji novega tisočletja</i>	13
4.3.2 <i>Strategija Svetovne banke (za mesta v tranziciji)</i>	16
4.3.3 <i>Strateški dokumenti za zmanjševanje revščine</i>	17
4.3.4 <i>Pobuda za odpis dolgov močno zadolženim revnim državam</i>	17
4.3.5 <i>Program za zmanjšanje revščine in rast</i>	19
5 OCENA DELOVANJA MEDNARODNIH INSTITUCIJ	19
5.1 KO INSTITUCIJE POVZROČIJO VEČ ŠKODE KOT KORISTI.....	21
5.2 GOSPODARSKA RAST ŠE NE POMENI ZMANJŠANJA REVŠČINE.....	23
5.3 KO POMOČ NE DOSEŽE PRAVIH NASLOVNIKOV.....	23
SKLEP	24
LITERATURA IN VIRI	26

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Povečevanje svetovne populacije skozi leta.....</i>	<i>8</i>
--	----------

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Delež prebivalstva v svetu pri različnih stopnjah revščine, 2005.....</i>	<i>6</i>
<i>Slika 2: Deleži zasebne potrošnje v svetu, 2005.....</i>	<i>6</i>
<i>Slika 3: Zunanji dolg storitve plačil kot delež prihodkov od izvoza, 2000 in 2008 (%).....</i>	<i>18</i>

UVOD

»Tisti, ki ne zmorejo kupovati različnih potrošniških dobrin in so na robu preživetja, so polni strahu, žalosti, grenkobe in ljubosumja,« meni Kristančičeva (2000). Samo predstavljamo si lahko, kako je, če poleg tega nastopijo še bolezni, pomanjkanje vode, naravne katastrofe in neznanska lakota. »Revščina je lahko velika nadloga in z veliko gotovostjo se lahko reče, da je osrednji kazalec za splošno blaginjo neke dežele.« (Novak, 1994, str. 34) Prav nerazvite države najbolj trpijo za revščino. Rast prebivalstva je astronomska, hrane in vode pa vse prej kot dovolj za vse prebivalce sveta. Tako se poraja vprašanje, kje se bo vse to končalo.

Že v obdobju druge svetovne vojne so se zavedali, da je ustanovitev institucij, katerih namen bi bil pomagati, nujna. Pomoč je bila v preteklosti, v povojnem času usmerjena predvsem v obnovo in razvoj držav, medtem ko je danes glavni cilj postal prav zmanjšanje revščine v svetu. Dejstvo, da je revščina v svetu velik in neizogiben problem ter da to vpliva prav na vse države sveta, tudi najbolj razvite, je v zadnjih letih zelo pomembno in mnogokrat osrednja tema srečanj, konferenc in sestankov gospodarsko najmočnejših držav. Vsi se zavedajo pomembnosti odprave le-te, saj neznosno stanje v revnih državah med drugim povzroča tudi preseljevanje, s katerim se prenašajo različne neozdravljive bolezni in ustvarjajo veliki socialni problemi v razvitih državah. Tu se pojavi pomembno raziskovalno vprašanje, ali je pomoč mednarodnih institucij torej sploh učinkovita.

Namen diplomske naloge je preučiti, kaj dejansko predstavlja pojem revščina in kakšni so vzroki ter možne rešitve za njeno zmanjšanje, raziskati delovanje mednarodnih institucij ter prikazati, da so te ena izmed pomembnih rešitev za države v razvoju ter da je njihovo delovanje v splošnem potrebno in koristno.

Cilj moje diplomske naloge je prikazati stanje revščine v svetu, analizirati in oceniti njene negativne posledice na prizadete države ter prikazati pomembnost mednarodnih institucij, ki revnim državam nudijo pomoč.

Temeljna hipoteza, ki jo skušam dokazati, je, da mednarodne institucije s svojo pomočjo prispevajo pomemben delež in pozitivno vplivajo na zmanjšanje revščine v svetu. Želim preveriti, če se situacija v revnih državah s pomočjo teh institucij izboljšuje. V diplomskem delu sem opisala dve, po mojem mnenju najpomembnejši mednarodni instituciji, ki delujeta z osnovnim in najpomembnejšim ciljem – zmanjšati revščino.

V prvem poglavju obravnavam in opredelim pojem revščine, v drugem poglavju pa prikažem stanje revščine v svetu. V tretjem poglavju opišem različne vzroke, ki vodijo v revščino v državah. S ciljem pomagati revnim in zmanjšati revščino delujejo prav mednarodne organizacije, zato v četrtem poglavju opišem Svetovno banko, Mednarodni denarni sklad in podam nekoliko bolj specifičen prikaz, kako se mednarodne institucije borijo proti revščini. V zadnjem petem poglavju pa podam še oceno in kritiko institucij ter njihovega delovanja.

1 POJEM REVŠČINA

»Revščina je lakota. Revščina je pomanjkanje zavetja. Revščina je biti bolan in ne imeti možnosti obiskati zdravnika. Revščina je nedostopnost do šole in neznanje branja. Revščina je biti brez službe, trepetati za prihodnost in prebijati se iz dneva v dan. Revščina je izgubiti otroka zaradi bolezni, ki je nastopila zaradi umazane vode. Revščina je nemoč, pomanjkanje zastopnosti in svobode.« (Svetovna banka, 2009)

Revščina je pojav, ki se ga da opredeliti na več različnih načinov. Vse raznolikosti pa je zelo težko zajeti v še tako obsežni in podrobni študiji. So ljudje, ki so revni vse življenje, so pa tudi taki, ki se iz revščine izvlečejo ali pa vanjo padejo nepričakovano. Izračun meje oziroma praga revščine in drugih kazalcev, ki prikazujejo, katere so tiste skupine ljudi, ki so v relativno slabšem položaju glede na ostalo prebivalstvo, je močno odvisen tudi od tega, katere primerjalne kriterije in standarde za revščino izberemo.

1.1 Opredelitev revščine

Poznamo več pristopov, ki opredeljujejo, delijo in preučujejo revščino. Najbolj pogoste in splošno sprejete tri oblike delitve revščine so (Novak, 1994):

- absolutna revščina,
- relativna revščina,
- subjektivna revščina.

1.1.1 Absolutna revščina

Pristop absolutne revščine temelji na osnovnih človekovih potrebah in možnosti zadovoljevanja le-teh. Če te potrebe niso vsaj deloma zadovoljene, človek kot biološko bitje ne more obstajati. Ta pristop je doživel veliko kritik, saj mnogi menijo, da so človekove potrebe zelo relativne in se razlikujejo v različnih družbenih in naravnih okoljih. Tako je tudi meja absolutne revščine v različnih okoljih različna (Batas, 2006).

Obstaja tudi druga opredelitev, ki temelji na prehrabnih potrebah povprečnega člana družine in stroških za to prehrano. Ob izračunih minimalne vsote denarja, potrebne za nakup hrane za preživetje oziroma zagotovitev osnovnih fizičnih potreb, se izračuna meja absolutne revščine. Šibka točka koncepta absolutne revščine je neupoštevanje sprememb v času in prostoru ter uporaba dohodka kot edinega merila za določanje revščine. Poleg tega ne moremo določiti potrebne količine zaužite hrane, saj je ta odvisna od običajev, navad in fizioloških potreb nekega organizma. Na pristop absolutne revščine vplivajo trenutni življenjski standardi in je zavajajoč glede konkretnosti (Novak, 1994, str. 23–27).

Po uradnem kriteriju Združenih narodov (angl. *United Nations*) je meja absolutne revščine postavljena pri dohodku, nižjem od 1,25 dolarja dnevno. Po kriteriju Evropske unije je revnisti, ki ima na razpolago manj kot 60 odstotkov povprečnega dohodka v državi. Po kriteriju mednarodnih institucij v absolutni revščini živijo ljudje, ki razpolagajo z manj kot enim dolarjem dnevno. Izjema je Svetovna banka (angl. *World Bank*), ki je mejo absolutne revščine za najbolj ogrožene države sveta postavila pri 1,25 dolarja dnevno (Marković, 2009).

1.1.2 Relativna revščina

»Relativna revščina pomeni položaj neke skupine, ki je opredeljen in merjen v razmerju z drugimi v enakem okolju, skupnosti ali državi.« (Batas, 2006) Torej, družina je opredeljena kot revna, v kolikor njen dohodek ne dosega ravni, po kateri je upravičena do socialnih pomoči in nadomestil. Ena glavnih kritik tega pristopa je ta, da upošteva samo denarne dohodke, drugih pa ne. V relativnem pristopu se zavzemajo za to, da se kazalci revščine oblikujejo za konkretno družbo in ne, da so določeni splošno za vse. Res je, da so hrana, stanovanje, obleka in ogrevanje osnovne in minimalne potrebe, vendar je težko določiti raven, kjer so te potrebe zadovoljene. Od okolja je odvisno, kakšen bo tam sprejemljiv življenjski standard. Tako velja, da bo nekdo, ki se uvršča med revne v neki razviti državi, imel večji prihodek kot tisti, ki se v manj razviti državi uvršča med bogate (Novak, 1994, str. 27).

1.1.3 Subjektivna revščina

Ta poskuša dopolniti absolutni in relativni pristop s poudarjanjem posameznikovega dožemanja stanja revščine. Gre za raziskovanje kvalitete življenja tistih, ki živijo pod pragom revščine. Ta pristop povečuje demokratičnost in pravilnost odločitve. Problem pri tem pristopu je ta, da se lahko človek na podlagi lastne – osebne odločitve, sam odloči za življenjski stil, ki je morda pod običajnim standardom, značilnim za tisto okolje. Tipičen primer tega so brezdomci (Novak, 1994, str. 27–28).

1.2 Kriteriji meje revščine

Novak (1994) našteva različne meje revščine, tako nekatere države za določanje praga revščine uporabljajo minimalni dohodek, druge standard relativnega dohodka, spet tretje za merjenje uporabljajo standard potrošniške košarice oziroma gospodinjski proračun, nekatere pa za določitev meje uporabljajo podatke in pomen referenčnih skupin. Kako pa revščino in problem, kje je meja le-te, opredeljujejo mednarodne institucije, pa pojasnujem v naslednjih odstavkih.

Svetovna banka opredeljuje mejo skrajne revščine pri ljudeh, ki živijo z manj kot 1,25 dolarja dnevno in mejo zmerne revščine pri tistih, ki živijo z manj kot 2 dolarjema dnevno (Svetovna banka, 2009).

Mednarodni denarni sklad (angl. *International Monetary Fund*) opredeljuje za revno tisto osebo ali gospodinjstvo, čigar dohodek ni dovolj visok za nakup košarice osnovnih dobrin in storitev. Vrednost te košarice pa predstavlja mejo revščine, torej meja variira od države do države (IMF, 2010b).

Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*) mejo revščine opredeljuje kot »dohodkovno raven, ki se šteje za minimalno zadostno za vzdrževanje družine v smislu hrane, stanovanja, obleke, nudenja zdravstvenih potreb in tako naprej« (OECD, 2009) oziroma za revne šteje tiste osebe, ki živijo z manj kot polovico povprečne plače v državi (Marković, 2009).

Definicija revščine, ki jo je sprejel **Svet Evrope** (angl. *Council of Europe*), opredeljuje za revne »tiste osebe, družine in skupine oseb, katerih sredstva (materialna, kulturna in socialna) so tako omejena, da jim onemogočajo minimalno spremenljivo življenje v državi, v kateri živijo« (Svet Evrope, 2009).

Združeni narodi definirajo revščino spet drugače. »Načeloma pomeni revščina ne imeti možnosti in priložnosti, torej kršitev človekovega dostojanstva. To pomeni pomanjkanje osnovnih zmožnosti, efektivno sodelovati v družbi. Pomeni posedovati premalo sredstev za hrano in oblačila, živeti brez šole in bolnišnice v okolju, brez zemlje, na kateri bi lahko gojili hrano ter brez zaposlitve, ki bi nam prinašala dohodek in brez dostopa do kreditov. Pomeni negotovost, nemoč ter izključevanje posameznikov, gospodinjstev in skupnosti. Pomeni dovzetnost za nasilje ter se velikokrat nanaša na življenje v nestabilnem okolju, brez dostopa do sanitarij in čiste vode« (ZN, 2009).

Batasova (2006) je revščino razdelila na šest podvrsti, šest človeških razsežnosti (članek Življenje v družini na robu revščine):

- telesna (značilno je pomanjkanje hrane in obleke ter bivališča, slabo zdravstveno varstvo ter slaba prehrana),
- duševna (označuje jo pomanjkanje znanja, neizobraženost, pomanjkanje delovnih navad, ne izražanje čustev in otopelost),
- duhovna (značilna je predvsem velika neodgovornost do svojih odločitev),
- medčloveška (nerazvita zmožnost za komuniciranje in za prevzemanje vlog, pomanjkanje zmožnosti za delo in zaslužek ter zlorabljanje),
- razvojna (nazadovanje in delovanje pod svojimi zmožnostmi ter zaostajanje pa so znaki razvojne oblike revščine),
- bivanjska (gre za nekakšno otopelost in nezmožnost za reagiranje in delovanje v nekem položaju ali trenutku).

To je le nekaj oblik, definicij in razlag revščine. V splošnem velja, da države zelo nerade priznavajo obstoj revščine, saj to prikazuje slabo delovanje države in njenega gospodarstva ter političnega sistema. Zato si lahko predstavljamo, da je položaj v svetu še slabši, kot to kažejo statistike.

2 REVŠČINA V SVETU

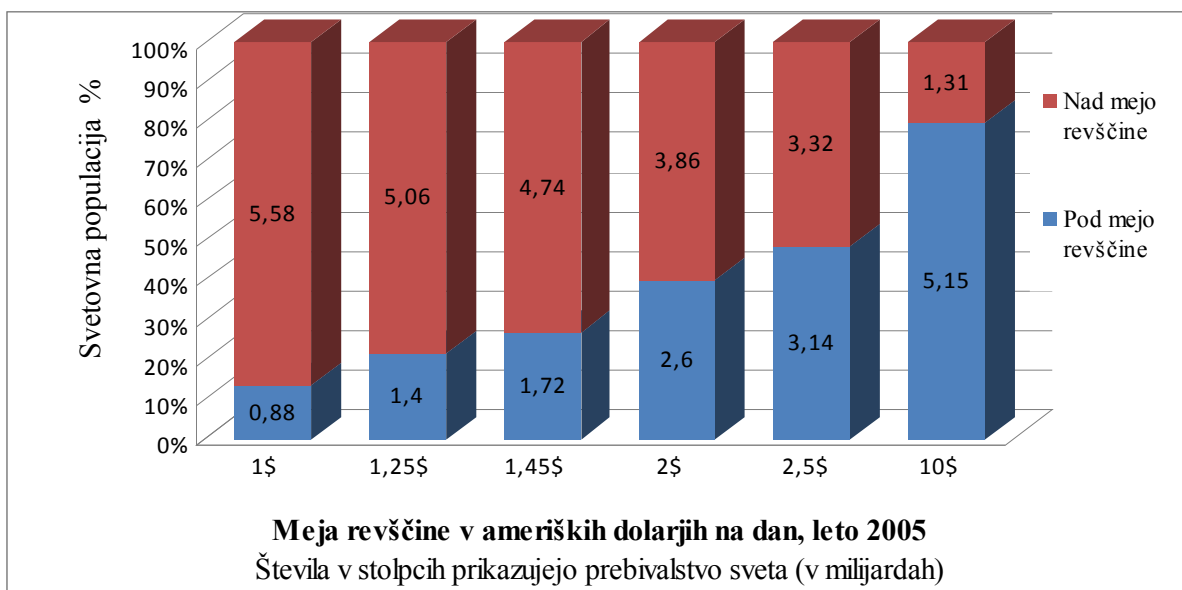
Položaj prebivalstva v svetu si lahko najlažje predstavljamo, če si celotno prebivalstvo sveta predstavljamo kot vas s 100 prebivalci. Od tega bi jih bilo kar 61 Azijcev, 12 Evropejcev, 13 Afričanov, 9 Južnoameričanov in prebivalcev Karibov ter 5 Severnoameričanov. Izmed stotih prebivalcev 48 prebivalcev ne bi imelo dostopa do osnovne sanitarne opreme. 16 oseb ne bi imelo dostopa do varne pitne vode in ne bi znalo ne brati ne pisati, 14 oseb bi trpelo zaradi podhranjenosti. Vse to in še več očitno nakazuje na velik problem v svetu (SURSS¹, 2009).

Prvo mesto med najrevnejšimi državami sveta zavzema Demokratična republika Kongo. Kljub njenemu ogromnemu naravnemu bogastvu (diamanti, kobalt, titan) je ta država na samem vrhu lestvice revnih držav. Podhranjenega prebivalstva je kar za dve tretjini. Skozi dve desetletji je v državi umrlo preko 5,4 milijona ljudi zaradi vojn, bolezni ter lakote. Sledi ji Zimbabve, kjer kot vzrok za revščino mnogi navajajo korupcijo ter slabo politično vodenje države. Pričakovana življenjska doba moških je 37 in žensk 34 let ter je s tem najnižja na svetu. 1,8 milijona prebivalcev Zimbabveja je okuženih z virusom HIV in ne prejema zdravstvene pomoči. Inflacija je v tej državi najvišja na svetu in se giblje okoli 231.000.000 odstotkov, poleg tega je brezposelnih kar 80 odstotkov prebivalstva. Na tretjem mestu najbolj revnih držav se nahaja Liberija, kjer je brezposelnost še večja in znaša 85 odstotkov. Njen zunanji dolg znaša 3,5 milijarde dolarjev, bruto domači proizvod približno 2,5 milijarde dolarjev. Sledijo še Gvineja-Bissau, Somalija, Komori, Salomonovo otočje, Niger, Etiopija in Srednjeafriška republika (The 10 Poorest Nations on the World).

Po informacijah Svetovne banke živi skoraj polovica prebivalcev sveta z manj kot 2,5 dolarji dnevno in kar 80 odstotkov celotnega prebivalstva z manj kot 10 dolarji dnevno. Najbogatejših 20 odstotkov prebivalstva razpolaga s tremi četrtinami celotnega svetovnega dohodka. Ti podatki kažejo na velike razlike ter nesorazmerno in nepravilno porazdelitev dohodka v svetu.

¹ SURS je kratica za Statistični urad Republike Slovenije

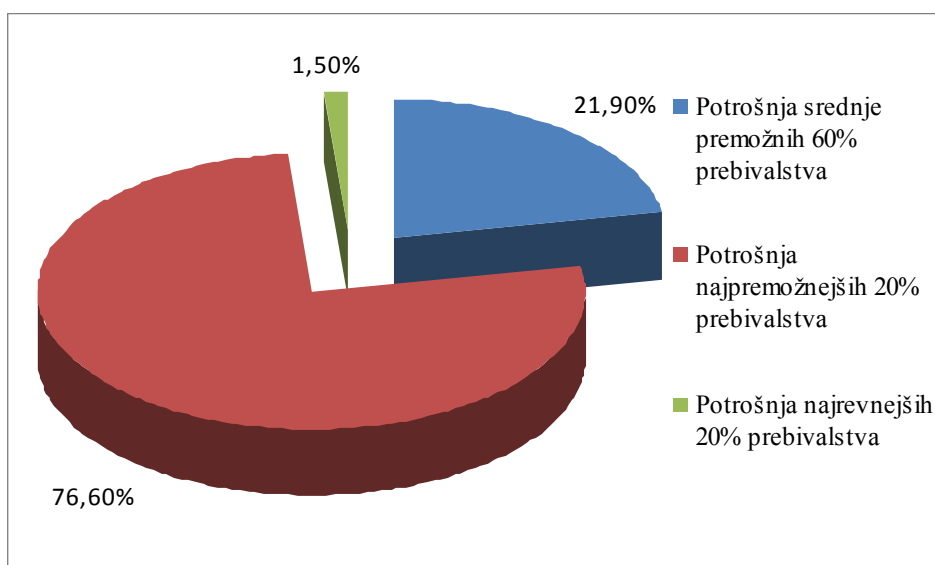
Slika 1: Delež prebivalstva v svetu pri različnih stopnjah revščine, 2005

Vir: World Bank Development Indicators 2008.

V letu 2005 je 20 odstotkov najbogatejših prebivalcev obvladovalo kar 76,6 odstotkov celotne svetovne zasebne potrošnje, medtem ko je prav enak delež najrevnejšega prebivalstva predstavljal le 1,5 odstotkov celotne svetovne zasebne potrošnje. Zanimivo je dejstvo, da je v najpremožnejši državi sveta ZDA izmed vseh industrializiranih držav sveta največji razkorak med revnimi in bogatimi ljudmi.

Slika 2: Deleži zasebne potrošnje v svetu, 2005

Vir: World Bank Development Indicators 2008.

3 VZROKI ZA REVŠČINO

Od nekdanj obstajajo razlike med ljudmi. Vedno so obstajali višji in nižji sloji prebivalstva, prav tako tudi bogatejše države in njihove revnejše kolonije. Mnogi so mnenja, da so države izkoriščale svoje kolonije, pobirale naravna bogastva ter vire zaslužka, prebivalstvo pa pustile v revščini. Nekateri menijo, da je temu še danes tako. Morda je prav to dokaz in razlog, zakaj ravno države z najboljšimi pogoji za dobro življenje (veliko naravnih bogastev, bližina vode itd.) živijo mnogo bolj revno od tistih, ki vladajo svetu in so v večini skoraj brez naravnih bogastev. Predstavila bom nekaj vzrokov oziroma razlogov, zakaj nekatere države živijo v tako hudi revščini.

3.1 Geografska lega držav

Med zelo pomembne razloge za revščino držav sodi njihova geografska lega. Eden najpomembnejših dejavnikov pri geografski legi je bližina vodnih virov in oskrba z vodo. Lahko ugotovimo, da je veliko držav, ki imajo dobro oskrbo z vodo, visoko razvitih (države severne Evrope). Številne reke omogočajo rečno plovbo, bližina morja omogoča gradnjo pristanišč ter ribolov, medtem ko gozdovi in travniki služijo kmetovanju, poljedelstvu in drugim panogam. Po drugi strani pa države, kjer ni veliko rek ali morja ter drugih virov vode, živijo bolj revno in se srečujejo s številnimi težavami, kot so zdravstvene težave, prehranske težave in podobno (Mehika, države Sub-Saharske Afrike). V predelih Sahare ni gozdov in rodovitnih prsti, temveč mnogokrat le pesek in nevzdržna vročina, kar posledično ustvarja hudo revščino.

3.2 Subvencije v razvitih državah

Velik problem in pomemben vzrok za poglobljanje revščine v nerazvitih predelih sveta so tudi subvencije, ki jih dajejo razvite države. Tukaj so mišljene predvsem kmetijske subvencije, ki jih prejema kmetovalci pretežno v Evropi in ZDA. Take subvencije in uvedba carinskih dajatev državam v razvoju povzročajo velike težave, saj mnogokrat ne morejo konkurirati izjemno nizkim cenam proizvodov in surovin na svetovnem trgu. Kot primer, subvencija ZDA na bombaž ali subvencija EU na sladkor. Mnogi so mnenja, da prosta trgovina ne deluje, kar je v neki meri res prav zaradi takšnih in podobnih ukrepov, ki državam v razvoju posredno onemogočajo trgovanje (Bourguignon, Pleskovic & Sapir, 2005, str 15–16).

3.3 Rast in staranje prebivalstva

Na svetu je 6,8 milijarde ljudi, po demografskih projekcijah pa bo to število do leta 2050 zraslo na 9,1 milijarde. V zadnji polovici stoletja se je prebivalstvo številčno več kot

podvojilo in še v začetku 20. stoletja sta na svetu prebivali le slabi 2 milijardi ljudi. V državah članicah Evropske unije EU-27, je skoncentriranih skoraj 500 milijonov prebivalcev, po projekcijah Eurostata pa bo tudi to število do leta 2050 naraslo. Napovedujejo, da bo do takrat število na tem območju poraslo na 506 milijonov ljudi (SURS, 2009).

Danes lahko v svetu opazimo dva zelo različna vzorca rasti prebivalstva. Na eni strani imamo bogate države, kjer lahko opazimo majhno rast ali celo upadanje števila prebivalstva, na drugi pa najrevnejše države sveta, kjer hitra rast prebivalstva neustavljivo narašča. Zanimiv je tudi podatek, da kar 5,5 milijarde ljudi živi v manj razvitih regijah in le približno 1,2 milijarde ljudi v razvitih regijah. Delež ljudi, ki živijo na nerazvitih območjih, pa naj bi se še povečeval (SURS, 2009).

Tabela 1: Povečevanje svetovne populacije skozi leta

Število prebivalcev na svetu	Leta	Povečanje prebivalstva za 1 milijardo v obdobju
1 milijarda	1804	
2 milijardi	1927	123 let
3 milijarde	1960	33 let
4 milijarde	1974	14 let
5 milijard	1987	13 let
6 milijard	1999	12 let

Vir: N. Vertot, Svetovni dan prebivalstva 2009.

Po predvidevanjih analitikov se bo v prihodnosti prebivalstvo članic EU-27 močno postaralo. Tako napovedujejo, da se bo delež prebivalstva, starega 65 let ali več, povečal za kar dvakratnik vrednosti iz leta 2008. Število ljudi, starih 80 let ali več pa naj bi se po napovedih analitikov do leta 2060 celo potrojilo. Danes je v razvitih državah sveta 22 odstotkov prebivalstva starega 60 let ali več (SURS, 2009). Pričakovane ekonomske posledice staranja prebivalstva so:

- rast proračunskih izdatkov za zdravstvo,
- rast proračunskih izdatkov za pokojnine,
- zmanjšanje varčevanja zaradi nizkih pokojnin,
- zmanjševanje produktivnosti zaradi staranja aktivne delovne sile.

Menim, da je problem staranja močno povezan z nizkimi stopnjami rodnosti. Če staranje danes povzroča težave, se bodo le-te v prihodnosti zmanjšale v primeru višjih stopenj rodnosti.

3.4 Tehnološki napredek

Lahko bi trdili, da je tehnološki napredek praktično vir za dolgoročno gospodarsko rast. Eden izmed največjih razlogov, zakaj revne države nimajo gospodarske rasti in razvoja, je

pomanjkanje tehnološkega napredka. Revne države vlagajo le majhne vsote njihovega bruto domačega proizvoda v znanje in razvoj, obstajajo pa tudi izjeme, ko posamezna revna država vlaga večji del svojega bruto domačega proizvoda v razvoj, šolstvo, zdravstvo itd.

Kljub temu države s šibkimi gospodarstvi ne morejo tako uspešno uporabiti teh sredstev kot jih razvite države, ki razpolagajo z modernimi tehnologijami. Te države ponavadi doživijo neuspeh tudi, ko pride do inovacij, saj podjetja ne stimulirajo novih idej in tehnologij (Besecker, 2003).

3.5 Neprimerno in neuspešno vodenje držav

Menim, da se problem revščine mnogokrat skriva prav v slabem vodenju držav in zapravljanju denarja v napačne namene. Prav prej naštetih 10 najrevnejših držav je dober primer za to. V takih državah vlada korupcija, nadzor nad državo in državnimi institucijami ima le majhno število ljudi, ki denar mnogokrat uporabljajo v namene, ki ne koristijo državi. Fool (2008) pravi, da je korupcija tako očitna, da je denar, namenjen za humanitarne projekte, redno zaplenjen s strani vlade za zasebno rabo. Tako je tudi z zaslužkom iz naravnih bogastev. Takšnim državam ne pomaga še tako velika humanitarna pomoč, saj le-ta do revnih in pomoči potrebnih sploh ne prispe. V kolikor bi vodilni znali in želeli pravilno razporediti sredstva med ljudi in vlagati v gospodarstvo, bi bila morda situacija v državah drugačna. Potrebne bi bile reforme na številnih področjih, predvsem bi se moralo spremeniti vodenje številnih nerazvitih držav. Zelo pomembno je tudi, da v državi vlada mir, saj v nasprotnem primeru (primer Konga) stabilizacija in vzpon gospodarstva nista mogoča.

3.6 Gospodarska kriza

Po podatkih mednarodnih institucij je svetovno gospodarstvo v času krize izjemno nazadovalo. Kriza postaja prava človeška in razvojna nesreča, države v razvoju pa se soočajo z groznimi posledicami. Kriza naj bi po podatkih mednarodnih institucij v skrajno revščino pahnila že preko 50 milijonov ljudi po vsem svetu. Največja nevarnost trenutne krize je, da bi uničila vse pozitivne dosežke držav v razvoju, ki so jih dosegle v preteklih letih, ter te države potisnila v še globljo revščino. Instituciji IMF in Svetovna banka sta objavili skupno poročilo, kjer je zapisano, da naj bi zaradi trenutne krize, ki je prva globalna recesija po drugi svetovni vojni, v revščino padlo dodatnih 90 milijonov ljudi, poleg tega pa naj bi se povečalo število podhranjenih na kar milijardo ljudi (IMF in Svetovna banka: Kriza se spreminja v človeško nesrečo).

Po podatkih Eurostata 80 milijonov ljudi v Evropski uniji živi pod mejo revščine, kar predstavlja 16 odstotkov populacije. V Nemčiji vsak osmi prebivalec živi v relativni revščini, kar predstavlja 13 odstotkov populacije, medtem ko se vsak četrti prebivalec uspe izogniti

revščini s pomočjo državnih socialnih dajatev. V ZDA, kjer se je kriza začela, največje posledice občutijo najrevnejši, ki si še niso opomogli od posledic predhodne recesije. Takih je bilo v leti 2007 12,5 odstotka, kar predstavlja 37 milijonov ljudi (Marković, 2009).

3.7 Kolonializem

Nekateri uvrščajo kolonializem v sam vrh med razlogi za revščino držav. Če pogledamo položaj v svetu, dejansko ugotovimo, da je velika večina najbolj razvitih držav v preteklosti imela kolonije. Mnoge države, ki so nekoč bile kolonije, še danes živijo v revščini. Če odštejemo velike dolgove, ki jih imajo države v razvoju, bi mnogo bivših kolonij lahko postalo višje razvite države, vendar so jih prav v obdobju kolonializma oropali večine naravnih bogastev. Velika večina bivših kolonij in drugih držav v razvoju izvažata primarne dobrine, kot so les, krompir, rudnine, kavčuk itd., namesto da bi izvažale končne izdelke, kot so pohištvo, kmetijski izdelki, izdelki iz jekla, avtomobili itd. Taka proizvodnja bi bila sicer bolj zahtevna, vendar bi prinesla veliko višje dobičke (Besecker, 2003).

Revne države so zaradi povečevanja dolgov in šibkih gospodarstev mnogokrat prisiljene poceni prodajati svoje izdelke in naravne vire. Poleg tega imajo revne države še številne dolgove, a vseeno jemljejo nove kredite. Razvite države pomagajo revnim, vendar je v ozadju mnogokrat političen interes, tako da pri pomoči revnim najbolj profitirajo prav razvite države, revnim pa za seboj puščajo večinoma uničeno okolje in skromno, skoraj neopazno pomoč. Že tako z dolgovi obremenjene države se zelo težko postavijo na noge in odgovorijo številnim potrebam svojih prebivalcev, kot so hrana, zdravstvena in socialna zaščita, izobrazba itd.

4 MEDNARODNE INSTITUCIJE IN BOJ PROTI REVŠČINI

V cilju boja proti revščini in zmanjševanju revščine v svetu je mednarodna skupnost po drugi svetovni vojni ustanovila dve izredno pomembni mednarodni instituciji, Svetovno banko in Mednarodni denarni sklad, čigar organizacijo, cilje in področja delovanja bom prikazala v nadaljevanju tega poglavja.

4.1 Svetovna banka

»Svetovna banka je institucija, katere cilj je zagotavljanje trajne gospodarske rasti po vsem svetu in zmanjšanje revščine. Te cilje dosega s posojanjem denarja, z raziskavami in ekonomskimi analizami, z zagotavljanjem političnega svetovanja ter dajanjem tehnične pomoči.« (Gilbert & Vines, 2000, str. 39)

Svetovna banka je bila ustanovljena z namenom rekonstruirati in obnoviti po vojni uničeno Evropo. Prvo posojilo, ki ga je izdala, je bilo namenjeno Franciji leta 1947 prav s tem

namenom ter je znašalo 250 milijonov dolarjev. Že od vsega začetka je bila prenova in pomoč pri razvoju glavna naloga Svetovne banke, danes pa se osredotočajo vedno bolj na odpravo oziroma zmanjšanje revščine v svetu in je to postal njihov širši in najpomembnejši cilj. Predstavlja vir finančne in tehnične pomoči mnogim državam v razvoju po vsem svetu (A guide to the World Bank, 2007).

Institucije Svetovne banke

Svetovna banka je organizacija, sestavljena iz petih velikih med seboj močno povezanih razvojnih institucij. Vsaka izmed institucij ima drugačno, vendar pomembno sodelovalno vlogo pri napredku in razvoju držav (Gilbert & Vines, 2000, str. 12–13). Te institucije so:

- **Mednarodna banka za obnovo in razvoj** (angl. *International Bank for Reconstruction and Development – IBRD*). Je največji posojilodajalec oziroma kar vir posojil državam v razvoju, poleg tega pa tudi največji zbiratelj finančnih sredstev. Danes je najpomembnejša vloga IBRD zmanjševanje revščine z dajanjem posojil, z garancijami ter analitičnimi in svetovalnimi storitvami, osredotočena pa je predvsem na revne države s srednje velikim dohodkom. Prednost je v tem, da je državam ponujena možnost najema kreditov na daljši rok v večjih zneskih in pod ugodnejšimi pogoji, kot jim jih ponuja tržišče glede obrestnih mer (A guide to the World Bank, 2007). Kot navaja Svetovna banka, višina posojil niha med 10 in 15 milijardami dolarjev letno. Vrh je bil dosežen leta 1998 v obdobju azijske finančne krize, ko je bilo danih kar za 28 milijard dolarjev posojil.
- **Mednarodno združenje za razvoj** (angl. *International Development Association – IDA*). Ima nalogo pomagati najrevnejšim državam sveta, ki niso sposobne dobiti posojila IBRD. Ponuja posojila pod koncesivnimi pogoji, kar pomeni z nič odstotno obrestno mero in 35 do 40 letno dobo za odplačilo (Gilbert & Vines, 2000, str. 12–13). IDA daje posojila tudi državam s tveganjem odplačila in do danes je IDA izdala že za kar 207 milijard dolarjev posojil 108 državam sveta, kar znese povprečno 12 milijard dolarjev letno. Največji delež (približno polovica celotne vrednosti posojil) je bil namenjen državam v Afriki (Svetovna banka, 2009).
- **Mednarodna finančna inštitucija** (angl. *International Finance Corporation – IFC*). Ustanovljena z namenom spodbujati razvoj zasebnega sektorja v državah v razvoju, nudi posojila predvsem podjetjem, ki nimajo možnosti izposoje denarja na mednarodnih finančnih trgih in ponuja razvojne rešitve (Svetovna banka, 2009). Ljudem skušajo pomagati pri: ustvarjanju produktivnih delovnih mest in zagotavljanju osnovnih storitev, vzpodbujanju konkurenčnih in odprtih trgov v državah v razvoju ter podpiranju podjetij in drugih poslovnih partnerjev v privatnem sektorju, kjer so vrzeli oziroma težave (A guide to the World Bank, 2007).

- **Mednarodna agencija za zavarovanje investicij** (angl. *Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA*). Pomaga državam v razvoju pri privabljanju tujih investitorjev tako, da daje potencialnim investitorjem zavarovanje oziroma garancijo pred političnim tveganjem (vojna, politični nemiri, spremembe deviznega tečaja ipd.), na voljo je tudi pri reševanju sporov. Možnost, da lahko deluje kot objektiven posrednik, povečuje zaupanje investitorjev. Investitorji verjamejo, da bodo njihove naložbe v takšnih, mnogokrat politično nestabilnih, državah varovane in zaščitene pred nekomercialnimi tveganji (MIGA, 2009).
- **Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov** (angl. *International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID*). Deluje z namenom omogočiti arbitražno reševanje sporov, ki nastanejo med vladami in tujimi investitorji. Pomembno je, da imajo vlagatelji pritožbe možnost tožiti državo prejemnico investicije, če je bila vlagatelju povzročena določena škoda, ki je neposredno povezana z investicijo (A guide to the World Bank, 2007).

Banka vsem svojim članicam poudarja in nalaga posebno skrb in potrebo po (A guide to the World Bank, 2007):

- investiranju v ljudi, to je mišljeno preko izobrazbe in osnovne zdravstvene nege,
- varovanju okolja,
- podpiranju in vzpodbujanju razvoja privatnega podjetništva in poslovanja,
- osredotočanju na socialni razvoj, vključevanje v mednarodno trgovino, upravljanje, grajenje institucij in še več, kot ključni element zmanjševanja revščine,
- spodbujanju reform z namenom ustvariti stabilno makroekonomsko okolje, ki je ključno za investicije in planiranje na dolgi rok.

4.2 Mednarodni denarni sklad

Zaradi porušenega monetarnega sistema v obdobju druge svetovne vojne se je oblikovala organizacija, ki naj bi zgradila nov sistem, zasnovan na novih pravilih, ki naj bi zagotavljala stabilnost. To je bil Mednarodni denarni sklad (v nadaljevanju IMF ali sklad) (Horsefield, 1969).

Je organizacija, ki deluje z namenom pospešiti globalno denarno sodelovanje, zagotoviti finančno stabilnost. Poslanstvo organizacije je med drugim tudi »pospešiti razvoj in uravnoteženo rast mednarodne trgovine ter pomagati pri doseganju in vzdrževanju visoke zaposljivosti in visokega dohodka« (Gupta, Dicks-Mireaux, Khemani, McDonald, Verhoeven, 2000, str. 1). Organizacija zagotavlja politično svetovanje in financiranje za vse države članice, ki se znajdejo v težavah, z namenom zagotavljanja makroekonomske stabilnosti (IMF, 2009).

IMF je že od nekdaj pomagal državam ustvariti vzdržljivo gospodarsko rast in zmanjšati revščino preko makroekonomske politike in različnih ukrepov, poleg tega pa je tudi krepil dialog z državami članicami (Gupta et al., 2000). IMF je edina mednarodna organizacija, ki z vsako izmed držav članic vzpostavi medsebojni dialog in se ji popolnoma posveti ter analizira njeno politiko. Še danes je poslanstvo organizacije enako. IMF preprečuje krize držav in ustvarja ravnovesje v plačilnobilančnih sistemih. Članice niso obvezane upoštevati ukrepov, IMF jih lahko vzpodbuja in usmerja ter daje nasvete, same pa vodijo svoje politike in IMF na njih nima nobenega neposrednega vpliva.

Stabilnost v mednarodnem sistemu IMF po lastnih navedbah dosega na tri načine:

- **Spremlja dogajanje, povezano s svetovnim gospodarstvom**, prav tako kot spremembe v gospodarstvih držav članic. IMF vsako leto v vseh državah članicah opravi posvetovanja po IV. členu statuta. Prizadeva si, da države javno objavljajo statistične podatke o situaciji v gospodarstvu in vse informacije, ki bi zanimale poslovni svet. Tudi sam javno objavlja poročila in priporočila posvetovanj.
- **Daje posojila državam, ki imajo težave s plačilno bilanco**. Posojila daje članicam, ki se znajdejo v finančni krizi, s ciljem, da pokažejo spremembe in izvedbo zastavljenih reform. Daje tudi poceni posojila revnim državam, saj je revščina problem, ki ogroža stabilnost celotnega svetovnega gospodarstva in ne le tistih držav, ki živijo v največji revščini. IMF je celo odpisal dolg nekaterim državam v razvoju, ki so bile močno zadolžene in so ga bile nezmožne odplačati. Tako je sklad zelo aktiven tudi pri programih zmanjševanja svetovne revščine.
- **Ponuja praktično oziroma tehnično pomoč** vsem članicam. Države članice lahko koristijo svetovanje na področju fiskalne in monetarne politike.

4.3 Boj mednarodnih institucij proti revščini

Če želimo ugotoviti, kaj pomaga pri reševanju problema revščine, je potrebno revščino natančno opredeliti in jo meriti. Revščino je potrebno oceniti in obravnavati iz različnih vidikov ter s pomočjo različnih kazalcev. V svetu se odvija proces razvoja, v katerem se nekatere države razvijajo mnogo hitreje kot druge, tretje pa iz dneva v dan padajo v slabši položaj. To je bil razlog za ukrepanje in sprejetje strategije za rešitev teh problemov.

4.3.1 Razvojni cilji novega tisočletja

Ključni za doseganje gospodarskega in družbenega napredka v vseh državah sveta je človeški razvoj. Na podlagi te ideje so se razvili razvojni cilji. V letu 2000 je 189 držav podpisalo sporazum, imenovan The Millennium Declaration oziroma deklaracija tisočletja, kar je vodilo v sprejetje ciljev, imenovanih v deklaraciji, tako imenovanih razvojnih ciljev novega tisočletja (angl. *Millennium Development Goals*). Vsak izmed razvojnih ciljev je zelo pomemben, a

vendar je najbolj pomembno to, da se jih obravnava vse skupaj. Da je te cilje mogoče doseči, je potrebno učinkovito, demokratično in odgovorno vodenje države ter varstvo človekovih pravic. Svetovna banka sistematično spremlja razvoj in napredek držav ter doseganje ciljev v njih. Cilji so bili namreč splošno sprejeti kot okvir za merjenje napredka v razvoju. Mnogi izmed ciljev so bili na raznih konferencah in vrhah določeni že prej, vendar so bili sprejeti s strani Združenih narodov in držav članic leta 2000, ko so sprejeli Deklaracijo tisočletja (Združeni narodi, 2009). Razvojne cilje novega tisočletja predstavlja naslednjih osem ciljev (Bourguignon et al., 2005, str.12):

- Prvi izmed ciljev je zmanjšati število ljudi, ki živijo z manj kot enim dolarjem dnevno, za polovico do leta 2015. Zmanjšati bi se moralo iz 28 odstotkov iz leta 1990 na 12,7 odstotkov v letu 2015, kar bi zmanjšalo število ljudi, ki živijo v ekstremni revščini za 363 milijona. Prepoloviti število ljudi, ki trpijo za lakoto med letoma 1990 in 2015.
- Omogočiti splošno osnovno izobrazbo vsem. Do leta 2015 želijo zagotoviti vsem otrokom sveta, kjerkoli prebivajo in ne glede na spol, možnost zaključiti celotno osnovno izobraževanje.
- Promovirati enakopravnost spolov ter povečati moč žensk v družbi, predvsem v tistih državah, kjer so le-te zatirane in obravnavane kot manjvredne. Izenačiti želijo spola v osnovnem in srednjem šolanju do leta 2005 ter na vseh drugih stopnjah šolanja do leta 2015.
- Zmanjšati umrljivost otrok. V obdobju trajanja deklaracije je cilj za dve tretjini zmanjšati smrtnost otrok, mlajših od pet let.
- Izboljšati zdravje mater. Zmanjšati umrljivost mater za dve do tri četrtine do leta 2015.
- Zmanjšati in preprečiti obolenja z virusom HIV, AIDS-om, malarijo in drugimi boleznimi, ki so v revnejših državah smrtne. Cilj je ustaviti in začeti krčiti razširjenost teh bolezni.
- Zagotoviti okoljsko znosnost in stabilnost. Cilj je vključiti načela znosnega razvoja v državne politike in programe. Pomembno je varovati okolje in ustaviti izgubo naravnih dobrin. Do leta 2015 je namen prepoloviti odstotek ljudi, ki nimajo normalnega dostopa do pitne vode in osnovne higijene ter zdravstvene pomoči. Poleg tega želijo doseči bistven napredek pri življenjski kakovosti najmanj 100 milijonov prebivalcev revnih predelov sveta.
- Razviti globalno partnerstvo ter prostor, odprt za naložbe. Prvi korak pri tem cilju je razviti nediskriminatorno, odprto in s pravili podprto trgovanje ter stabilen denarni sistem. Razviti se s pomočjo in v sodelovanju z razvitimi državami. Ponuditi dostop do zdravil, do novih tehnologij, informacij, do delovnih mest itd. Zelo pomembne so tudi otoške države, ki so mnogokrat pozabljene, in oskrba teh držav. Poleg vsega tega pa je nadvse pomembno skrbeti za probleme dolgov držav v razvoju ter poskrbeti, da bo ta dolg znošen na dolgi rok.

Osem razvojnih ciljev novega tisočletja obsega 21 ciljnih tarč in 60 kazalcev. Kjer je mogoče, so tarče oziroma cilji podani kot količinske, časovno omejene vrednosti za določene kazalnike. Pomembno je, kolikšna je verjetnost, da bo država cilje dosegla in kakšni so stroški doseganja teh ciljev. Doseganje ciljev pomeni bistveno napredovati ter delovati boljše

kot do sedaj. Nujen je premik in ukrepanje z obeh strani, tako strani razvitih kot nerazvitih držav, kot tudi ukrep s strani mednarodnih agencij (End poverty 2015, 2009).

Skupnost držav sveta, ki so se odločile uresničiti razvojne cilje novega tisočletja, je predložila ideje in načrte, kaj bi bilo pravzaprav potrebno spremeniti v svetu in posameznih državah, da bi do uresničitve ciljev sploh lahko prišlo. Ideje so naslednje (Bourguignon et al., 2005, str.12–13):

- potrebna so ogromna (predvsem pa veliko večja) prizadevanja od trenutnih za izboljšanje koordinacije, učinkovitosti in usklajenosti pomoči, ki prihaja iz razvitih držav;
- veliko večja gospodarska rast, ki bi se jo deloma vzpodbudilo z veliko svobodnejšo in hkrati enostavnejšo svetovno trgovino;
- potrebno je povečanje finančne pomoči državam v razvoju, in sicer vsaj za dvakratnik trenutne vrednosti pomoči;
- potreben pa je tudi veliko večji trud in prizadevanja za izboljšanje upravljanja držav in javnih politik v državah v razvoju.

Uresničevanje razvojnih ciljev novega tisočletja

Zahvaljujoč močnejši gospodarski rasti, izboljšanju politik in drugim uspešnim ukrepom bo cilj prepolovitve števila revnih do leta 2015 lahko uresničen. Spremembe so se zgodile predvsem v državah, kot sta Indija in Kitajska, žal pa je zgodba popolnoma drugačna v državah Sub-Saharske Afrike. Na tem območju je le 8 držav, kjer prebiva približno 15 odstotkov regionalne populacije, ki ima še možnosti doseči ta razvojni cilj. Cilja pa po napovedih analitikov poleg afriških držav ne bo uspelo uresničiti še mnogim drugim državam (Bourguignon et al., 2005, str. 224).

Obeti za uresničevanje ciljev, povezanih z izobrazbo, so boljši in svetlejši kot tisti, povezani s spremembami v zdravstvenem sektorju. Veliko regij po svetu bo po napovedih doseglo cilj omogočiti splošno osnovno izobrazbo vsem. Žal pa se večji problem pojavlja pri uresničevanju možnosti izobrazbe ne glede na spol. Različna obravnava spolov je še vedno, in po napovedih tudi v nadaljnje bo, ena izmed izjemno problematičnih točk v približno tretjini vseh držav v razvoju. Tako temni so tudi obeti, povezani z zdravstvom. Le 15–20 odstotkov držav naj bi bilo na poti do uresničitve cilja zmanjšati umrljivost otrok ter mater. Prav tako se slabo bojujejo z dostopnostjo pitne vode in osnovno higieno. Še posebej slabo se na tem in drugih področjih bojujejo države na območju vzhodne Azije in Sub-Saharske Afrike. Prepolovitev števila ljudi, ki nimajo pitne vode in niso oskrbljeni z osnovno higieno, bi pomenila oskrbeti dodatnih 1,5 milijarde ljudi z vodo in 2 milijarde ljudi s sanitarijami (Bourguignon et al., 2005, str. 225).

Na določenih območjih sveta pa prihaja do velike raznolikosti držav. Dober primer je vzhodna Azija, kjer imamo na eni strani države s srednje velikim dohodkom (Kitajska, Tajska), ki so cilje v neki meri že uresničile ali pa jih do leta 2015 po napovedih še bodo, na

drugi strani pa so najrevnejše države (Kambodža, Papua Nova Gvineja), ki imajo pred seboj zelo temno prihodnost in jim uresničevanje ciljev nikakor ne gre od rok. Do raznolikosti prihaja celo znotraj države. Takšen primer je prav Kitajska, kjer določene province živijo v ekstremni revščini, spet druge so cilje že dosegle (Bourguignon et al., 2005, str. 225).

Na podlagi navedenega lahko sklepamo, da mnoge države razvojnih ciljev za novo tisočletje verjetno ne bodo uresničile, vsaj ne do leta 2015. Bourguignon et al. (2005) tako predvideva, da bo le petina držav uspela uresničiti zadane cilje. Izmed najrevnejših držav pa naj bi uspelo le približno polovici. Najslabše se s cilji spopadajo najrevnejše afriške države in nekatere revne države vzhodne Azije ter države Latinske Amerike. Veliko pa je primerov posameznih držav, kjer so opazne ogromne spremembe na določenih področjih. Nekatere so močno zmanjšale število okuženih s smrtonosnimi boleznimi, druge uvedle temeljite spremembe v šolstvu, zmanjšale smrtnost otrok ali uresničile kakšen drug cilj. Te države dokazujejo, da so tudi v najrevnejših ekonomijah spremembe mogoče. Potrebne so predvsem temeljite spremembe v politikah držav.

4.3.2 Strategija Svetovne banke (za mesta v tranziciji)

Dramatične spremembe v gospodarskih položajih držav in v političnih sestavah lokalnih vlad, težave, povezane z življenjem ljudi in povečanim zanimanjem za nasvete ter finančno pomoč Svetovne banke, so privedle do nujnosti uvedbe novih strategij v organizaciji Svetovne banke. Veliko je držav v tranziciji, ki so še kako potrebne pomoči. Za dosego in uresničitev strategij mora Svetovna banka posredovati selektivno in delovati celostno, v podporo mestom in lokalnim vodstvom. Nova strategija predvideva pomoč državam in posameznim mestom tako, da povečuje vpliv na področjih (Cities in Transition: World Bank Urban and Local Government Strategy, 2000, str. 61):

- **ponavljanja** (angl. *Replicability*) – spodbujanje trajnega izboljšanja v rezultatih, še posebej na področju zvišanja življenjskega standarda urbano revnih, po lestvici sorazmernih z njihovimi zahtevami,
- **pomembnost** (angl. *Relevance*) – ponujanje pomoči s fleksibilnimi modeli, realističnimi časovnimi okviri ter primernimi oblikami financiranja,
- **razsežnost** (angl. *Reach*) – zagotavljanje, da bo vedno več različnih tipov lokalnega vodstva lahko doseženih preko tradicionalnih projektov urbanega razvoja ali drugih posegov.

Z namenom pospešiti programe izboljšanja življenjskih pogojev v mestih v tranziciji bo sklad na voljo za primere izvajanja programov za izboljšanje, pomoč pri izboljšavi politik, ustvarjanju produktivnega zavezništva med zainteresiranimi investitorji, izboljšanje zavedanja ljudi o pomembnosti znanja in izobrazbe ipd. (Cities in Transition: World Bank Urban and Local Government Strategy, 2000, str. 74) .

4.3.3 Strateški dokumenti za zmanjševanje revščine

Strateški dokumenti za zmanjšanje revščine (angl. *Poverty Reduction Strategy Papers*, v nadaljevanju PRSP) so pripravljene s strani vlad revnih držav prek procesa participacije oziroma sodelovanja, ki vključuje domače delničarje kot tudi tuje razvojne partnerje, med drugim tudi IMF in Svetovno banko. Dokumenti se posodablajo vsake tri leta z letnimi poročili o napredku. PRSP opisujejo makroekonomske, socialne in strukturne politike ter programe držav v obdobju treh let ali več, z namenom spodbujati široko zasnovano rast in zmanjšati revščino kot tudi s tem povezane potrebe po zunanjem financiranju in glavnih virih financiranja (IMF, 2009). Med drugim IMF navaja tudi pet glavnih načel PRSP pristopa. Menijo, da bi strategije za zmanjšanje revščine morale biti:

- vodene s strani držav,
- orientirane na doseganje ciljev ter osredotočene na dohodke, ki bodo pomagali revnim,
- celovite v spoznanju večdimenzionalne narave revščine,
- orientirane na partnerje, kar vključuje usklajeno udeležbo razvojnih partnerjev, kot so vlade, domači delničarji ter tuji donatorji,
- bazirane na dolgoročni perspektivi znižanja revščine.

Cilji PRSP so zagotoviti odločilno povezavo med nacionalnimi javnimi ukrepi, podporo darovalcev ter razvojnimi rezultati, ki so potrebni za uresničitev Razvojnih ciljev novega tisočletja. PRSP pomagajo Svetovni banki in IMF-u pri ugodnih posojilih kot tudi pri odpisu dolga močno zadolženih revnih držav. Dokumenti služijo med drugim tudi za krepitev sodelovanja med organizacijo IMF in Svetovno banko (Gupta et al., 2000).

IMF navaja, da bo z namenom izboljševati vpliv PRSP procesa nadaljeval z nudenjem pomoči državam, z oblikovanjem realističnega, vendar fleksibilnega ogrodja, povezanega z nacionalnimi strategijami in proračunom. Poskušal bo še naprej usklajevati program sklada z domačimi cikli držav, krepiti management upravljanja z javnimi izdatki ter tako kar se da povečati vpliv javnih izdatkov na zmanjševanje revščine. Poleg tega bo še naprej sodeloval z drugimi donatorji za boljše usklajevanje pomoči, ki bo povečala učinkovitost in racionalizirala podporo PRSP izvajanja. Zaposleni v IMF in Svetovni banki še naprej zagotavljajo zanesljive povratne informacije državam, na katere se PRSP nanaša preko Skupne kadrovske svetovalne opombe (angl. *Joint Staff Advisory Note*).

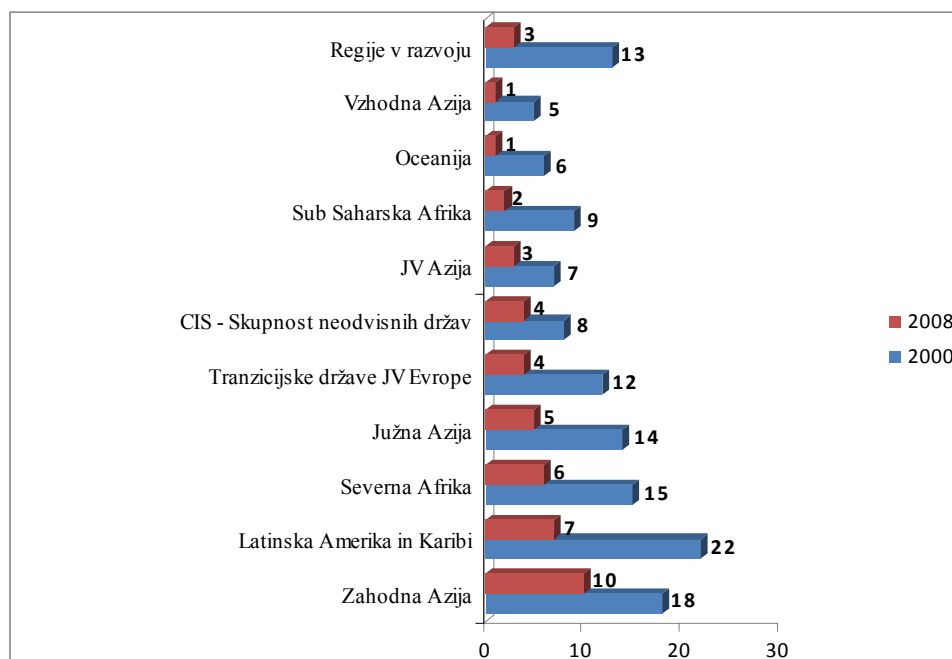
4.3.4 Pobuda za odpis dolgov močno zadolženim revnim državam

Pobuda za odpis dolgov je ustvarjena s strani IMF in Svetovne banke. Želijo zagotoviti, da se nobena revna država ne sooča z dolgovi, s katerimi ne more upravljati. Boljše upravljanje z dolgovi, širjenje trgovine in predvsem omenjeni odpis dolga so znatno zmanjšali breme držav, poročajo v Poročilu razvojnih ciljev novega tisočletja 2010 (angl. *The Millennium Development Goals Report 2010*). V letu 2005 so se z namenom doseganja Razvojnih ciljev

novega tisočletja odločili za dodaten odpis dolgov. Pobuda je bila dana s strani Multilateralne pobude za odpis dolgov (angl. *Multilateral Debt Relief Initiative*), ki dopušča do 100 odstoten odpis določenih dolgov. Leta 2007 pa se je Med-ameriška razvojna banka (angl. *Inter-American Development Bank*) odločila za odpis dolgov petim najbolj zadolženim državam na zahodni polobli (IMF, 2009).

Na spodnji sliki je prikazana sprememba pri zunanjih dolgovih držav od leta 2000 do leta 2008. Kljub neuspehu pri izvozu, kar je posledica svetovne gospodarske krize, so razmere pri dolgovih držav ostale stabilne ali pa so se le-ti znižali. Veliko je k temu pripomogel odpis dolgov s strani pobude Močno zadolženih revnih držav (angl. *Heavily Indebted Poor Countries*), odobrenih je bilo približno 35 odpisov dolgov najrevnejšim državam. Od teh držav se jih kar 29 nahaja v Afriki. Svetovna banka poroča, da so dolgove zmanjšali za skupno 57 milijard dolarjev, 28 državam, ki so dosegle določeno pozicijo oziroma točko dogovora (angl. *completion point*), pa so pomagali s 25 milijardami dolarjev.

Slika 3: Zunanji dolg storitve plačil kot delež prihodkov od izvoza, 2000 in 2008 (%)

Vir: *The Millennium Development Goals Report 2010*.

Za možnost odpisa dolgov pa mora država izpolnjevati kar nekaj kriterijev. Morajo se zavezati zmanjševanju revščine preko določenih sprememb v politiki držav in prikazati dober rezultat okrevanja skozi čas. IMF in Svetovna banka ponujata začasen odpis dolgov v začetnem stanju, kasneje, ko država uresniči svoje obveze, pa ponudita celoten odpis dolgov.

V prvem koraku oziroma točki odločitve mora država izpolniti štiri zadane cilje, ki so po navedbah IMF-a naslednji:

- biti mora primerna za izposojanje sredstev pri določenih organizacijah IMF-a in Svetovne banke,
- soočati se mora z nevzdržnimi dolgovi,
- uvesti mora evidenco o reformah in prijaznih politikah,
- razviti mora PRSP preko sodelovalnega procesa v državi.

Z uresničitvijo teh štirih ciljev se lahko država loti drugega koraka. Drugi korak je točka dovršitve, s katero lahko državo pridejo do popolnega odpisa dolgov.

4.3.5 Program za zmanjšanje revščine in rast

Program za zmanjšanje revščine in rast (angl. *The Poverty Reduction and Growth Facility*), je bil ustvarjen s ciljnimi namenoma zmanjšanja revščine in za rast bolj pomembnih posojilnih poslov v revnih državah. Program bo kmalu zamenjan z novim programom, ki bo v skladu s cilji državnih strategij za zmanjšanje revščine v posameznih državah. Za program za zmanjšanje revščine in rast so načela sodelovanja širšega ljudstva in državnega lastništva bistvena. Program odseva prioritete držav na področju strategij za zmanjševanje revščine ter se zavzema za fleksibilnost glede na spremembe v državah, v kolikor je makroekonomska stabilnost v državi ohranjena. Posebej pomembni pa so tudi ukrepi za izboljšanje javnega upravljanja sredstev, preglednosti in odgovornosti (IMF, 2009).

5 OCENA DELOVANJA MEDNARODNIH INSTITUCIJ

»Ali pomoč zmanjšuje revščino? Ali pripomore k gospodarski rasti in krepitvi? Ali pomoč pomaga revnim in na rob potisnjenim ljudem, da imajo dostop do svojih pravic? Ali pa dejansko povečuje revščino in povzroča gospodarsko nazadovanje, medtem ko škoduje razvoju odgovornih ustanov?«(Glennie, 2008, str. 25). Različne organizacije in sektorji poudarjajo različne vidike te uganke o pomoči, vedno pa ob iskanju odgovora naletimo na dva tabora; tabor optimistov in tabor pesimistov.

Kako pa lahko pravzaprav ugotovimo, da je ravnanje neke institucije slabo in neučinkovito? Kritike lahko podajamo le na podlagi dejanskih dokazov, da institucija ne prinaša sprememb in razvoja državam. Mrak (2002) meni, da se učinkovitost delovanja institucije, kot je IMF, lahko izmeri na treh področjih. Najprej je potrebna primerjava gospodarske situacije v državi v obdobju pred in po izvajanju programa. Sledi primerjava dejanskega stanja v državi s stanjem, ki je bil predviden v zadanih ciljih. Zadnji korak pa je primerjava dejanskega stanja, torej rezultatov, ki jih je prinesel nek izvajani program v državi, z rezultati, do katerih bi v državi prišlo v primeru, da se spremembe oziroma reforme v državi ne bi zgodile, torej program se ne bi izvajal. Kritike IMF-a je razdelil na več točk:

- kritika koncepta prilagajanja,
- kritika koncepta in kratkoročne usmerjenosti programov ekonomske stabilizacije,
- kritika obsega sredstev IMF-a ter razmerje sredstev, odobrenih po merilih pogojevanja,

- kritika asimetričnosti plačilnobilančnega prilagajanja,
- kritika opredeljevanja vzrokov plačilnobilančnih deficitov,
- kritika učinkov programov ekonomske stabilizacije.

Glennie (2008) opisuje mnoge težave, ki jih dejansko mednarodne institucije povzročajo državam v razvoju, v tem primeru afriškim državam. Darovalci pomoči so uporabili moč njihovega denarja in s tem prisilili mnoge revne države v slepo sledenje in upoštevanje režimov IMF-a, ki so močno strožji, kot bi bilo potrebno ali smotno. Delovanje IMF-a v preteklih letih je imelo večje in hujše posledice za revne in ob rob potisnjene ljudi kot pa direkten vpliv na revščino, ki bi ga moral imeti. IMF je opravičeval svoj suvereni pristop in posredovanje z dejstvom, da ima dolžnost do delničarjev in da le tako lahko zagotovi, da bodo revne države, zmožne povrniti posojila. Vendar se je in se še vedno, za vsem tem skriva interes bogatih zahodnih držav.

Kritiki so mnenja, da IMF pomaga mnogim mednarodnim bankirjem, ki imajo izvedenih veliko količino slabih posojil in naložb in jih s tem le močno spodbuja, da odobrijo še večje število tveganih naložb. Močno kritizirani so bili tudi IMF-ovi pogoji za članstvo. Kritiki trdijo, da so v predpisani politiki sklada enotna sredstva in predpisi, ki niso ustrezno prilagojeni edinstvenim okoliščinam vsake posamezne države. Ti pogoji zmanjšujejo gospodarsko rast in poglobljajo krizo, poleg tega pa ustvarjajo hude stiske ljudi v državah zadolževanja (Pettinger, b. l.).

Ena izmed najostrejših kritik Svetovne banke pa se nanaša na način, po katerem je urejena. Glede na to, da organizacija predstavlja kar 186 držav celega sveta, pa je vodena s strani majhnega števila gospodarsko najmočnejših držav, tudi pri odločitvah prevladujejo njihovi interesi. Spremembe določajo finančni ministri in guvernerji centralnih bank, namesto da bi se o njih dogovarjali ministri za delo ali sindikati. Tako vsiljujejo politike, ki so v korist njihovih držav, medtem ko so želje pomoči potrebnih preslišane (Komisar, 2000). Gilbert in Vines (2000) menita, da Svetovna banka ni neodvisna od intelektualnega sveta ali političnega sveta, v katerem deluje. Vprašljiva je tudi dvojna vloga Svetovne banke. Je politična organizacija ter organizacija, usmerjena v ukrepanje hkrati. Kot politična organizacija mora zadovoljevati določene zahteve vlad, mednarodnih organizacij in kapitalskih trgov, kot organizacija, ki je usmerjena v ukrepanje, pa mora biti nevtralna organizacija, specializirana za pomoč v razvoju, tehnično pomoč in posojila. Ti dve vlogi sta tako mnogokrat v nasprotju ena z drugo.

Veliko študij je pokazalo, da po nekaj desetletjih in danih mnogih milijonih dolarjev pomoč ni imela znatnega dolgoročnega vpliva na razvoj in rast. Obstaja celo negativna povezava med prihranki in pomočjo. Večji del pomoči je bil porabljen za povečanje neproduktivne javne porabe, namesto za spodbujanje investicij in razvoja. Že bežen pogled podatkov nam pokaže, da se je s povečevanjem pomoči skozi čas rast v revnih afriških državah zmanjševala ob sočasnem povečanju stopnje revščine. V zadnjih tridesetih letih so države, ki so bile najbolj

odvisne od pomoči, izkazovale negativno povprečno stopnjo rasti 0,2 odstotka letno (Moyo, 2009).

5.1 Ko institucije povzročijo več škode kot koristi

Mnogi donatorji pomoči radi verjamejo, da njihova dejanja povečujejo učinkovitost pomoči. Ravno nasprotno pa se vlade držav v razvoju mnogokrat pritožujejo nad načinom pomoči. Kritizirajo tehnično pomoč kot preveliko zapravljanje denarja. Očitajo, da so projekti za izvajanje pomoči neusklajeni ter zahtevajo postopke, ki vlade držav odvrtaajo od njih (Collier, 2005). Primer, kjer je posredovanje IMF-a bolj škodilo kot pomagalo, je primer zniževanja tarif in kvot v revnih državah Afrike. Prav zniževanje oz. zviševanje le-teh je ključno za zaščito domače industrije določene države. Žal je bilo v Afriki kot pogoj za prejemanje pomoči določeno znižanje tarif v trgovini na debelo. Tako je znižanje tarif po naročilu IMF-a vplivalo na Kenijo, kjer je kot posledica znižanja tarife na oblačila in bombaž v Kenijo prispela ogromna količina cenovno ugodnejših proizvodov iz Azije in Evrope ter tako uničila eno najbolj uveljavljenih industrij države. Podatki kažejo, da je Kenija v letu 1984 proizvedla 70.000 bal bombaža letno, leta 1995 je proizvodnja znašala le še 20.000 bal letno. Sorazmerno so se zmanjšala tudi delovna mesta in povečala se je brezposelnost. Zaradi močno cenejšega bombaža Združenih držav Amerike pa je bila proizvodnja bombaža v Keniji v devetdesetih letih ocenjena na manj kot 5 odstotkov njene vrednosti v osemdesetih letih. Škoda, ki so jo povzročili uveljavljeni pogoji za pomoč, je močno preseгла pomoč samo in pustila ogromne in trajne posledice na gospodarstvu države (Glennie, 2008).

Druge težava, s katero so se spopadale najrevnejše države, je bila privatizacija. IMF in Svetovna banka sta želeli, da se podjetja v državni lasti privatizirajo. Zambija je primer države, ki se je pogojem institucij morala podrediti. Je država, ki je bogata z bakrom in izvoz le-tega je predstavljal tri četrtine celotnega dohodka izvoza. Od leta 2003 pa je povpraševanje po bakru močno naraslo, kar bi Zambiji prineslo velike zaslužke. Temu žal ni bilo tako. Leta 1999 so institucije in donatorji zadržali za 530 milijonov dolarjev pomoči Zambiji, saj ni želela privatizirati rudnikov. Vrh pa je bil dosežen, ko so donatorke pomoči oznanile, da brez privatizacije ne bo olajšave dolgov ter da industrija bakra v Zambiji posledično ne bo imela dobička še naslednjih 20 let. Tako se je Zambija morala podrediti »grožnjam« institucij. Število zaposlenih v industriji bakra se je iz 56.500 v letu 1991 spustilo na manj kot 20.000 zaposlenih v letu 2004. Kljub podvojitvi cene bakra med leti 2006 in 2008 na svetovnih trgih pa finančno stanje Zambijskega gospodarstva ni bilo nič kaj pozitivno. Kanadsko rudarsko podjetje se je leta 2006 od sramu zaradi nastale situacije celo odločilo za prostovoljno plačilo 19 milijonov dolarjev davka zambijski vladi (Glennie, 2008).

Poleg spremembe tarif pa so mednarodne institucije zahtevale tudi spremembe državnih subvencij. Tako je bilo na primer v Senegal, kjer je bilo z državno subvencijo močno zaščiten industrija pridelovanja arašidov, ki za kar dve tretjini tamkajšnjega prebivalstva

predstavlja glavni vir dohodka. Za pridobitev sredstev s strani mednarodnih institucij so morali industrijo privatizirati ter ukiniti subvencije s strani države, to pa je vodilo do visokih izgub, kmetje so za svoje delo zaslužili veliko manj, pestila jih je vedno večja lakota, mnogi otroci so prenehali obiskovati tudi šolo. Takratni senegalski predsednik je izjavil, da so bili prisiljeni v take spremembe ter da so privatizirali podjetja proti njihovi volji (Glennie, 2008).

Moyo (2009) v svojem mikro – makro paradoksu opisuje usodo izdelovalca mrež za zaščito proti komarjem v Afriki. Proizvaja približno 500 mrež na teden, zaposluje 10 ljudi, ki morajo, podobno kot drugod po Afriki, vzdrževati približno 15 sorodnikov. Kljub trdemu delu ne morejo narediti dovolj mrež proti komarjem, ki prenašajo malarijo, da bi zadovoljili potrebe tržišča. Izdelovalec mrež je imel obetavno in uspešno obrt, dokler se ni pojavil »dobrodelnež« iz Hollywooda, ki je obljubil in tudi dobavil 100.000 mrež v vrednosti milijona dolarjev na prizadeta območja in mislil, da je opravil dobro delo. Na tržišču, preplavljenem s podarjenimi mrežami proti komarjem, izdelovalec mrež ni imel več nobene možnosti, da bi svoje mreže prodal ter je tako ostal brez dela, kakor tudi njegovih 10 delavcev, ki so vzdrževali približno 150 ljudi. V roku petih let je bila večina doniranih mrež poškodovanih in neuporabnih. Uspešna kratkoročna intervencija ima lahko zelo majhne pozitivne učinke na daljši rok.

Ena izmed najbolj škodljivih strategij Svetovne banke je bila strategija iz osemdesetih in devetdesetih let, pri kateri so vztrajali, da izobrazba in zdravstvo ne smeta biti brezplačna in vsem v uporabo. Uvedli so pristojbine, kar je seveda pustilo grozen pečat na revnih. V letu 1998 je približno 75 odstotkov posojil Svetovne banke še vedno vključevalo vzpostavitev širitve pristojbin in šolnin. Posledično je na primer v Zimbabveju v roku treh let uporaba zdravstvenih storitev padla za 25 odstotkov, umrljivost otrok pa je v enakem času zrasla za 13 odstotkov (Glennie, 2008, str. 43).

Joseph Stiglitz opisuje svoja leta v Svetovni banki. V tistem obdobju so bila vprašanja trga dela gledana skozi objektiv neoklasične ekonomije. »Rigidne plače« (angl. *wage rigidities*) so predstavljale velik problem mnogih držav. Cilj je bil povečanje elastičnosti na trgu dela. Za tem ciljem pa se je v resnici skrivalo nižanje plač in odpuščanje nepotrebnih delavcev. Niso imeli strategije za ustvarjanje delovnih mest, številne politike IMF so ustvarjanje novih delovnih mest naredile skoraj nemogoče. Verjeli so v samodejno ustvarjanje delovnih mest. »Ko bi bilo to vsaj res!« trdi Stiglitz. Le kratek čas po pridigah o tem, kako globalizacija in odpiranje trgov kapitala prinašata izjemno rast, so plače začele padati za 20 do 30 odstotkov in brezposelnost se je povečala za faktor dva, tri, štiri ali celo deset (Komisar, 2000).

Vse te spremembe so v državah nastale prav zaradi vmešavanja mednarodnih institucij v politike držav. Navedenih je le nekaj primerov, ki dokazujejo, da delovanje mednarodnih institucij ni vedno pravilno in je mnogokrat vsiljeno revnim državam ter prinaša veliko več škode kot koristi. Po eni strani pomoč pride v državno blagajno, po drugi pa države prisili, da močno omejijo enega glavnih virov prihodka (Glennie, 2008, str. 40). Collier (2008, str. 96) navaja: »Ne moremo jih rešiti. Družbo najrevnejše milijarde se lahko reši le od znotraj. [...]

Do sedaj so bila naša prizadevanja majhna: s pomočjo vztrajnosti, nevednosti in nesposobnosti smo stali zraven in gledali, kako izgubljajo.«

5.2 Gospodarska rast še ne pomeni zmanjšanja revščine

Mnogo gospodarstev verjame, da je gospodarska rast pomemben faktor pri zmanjševanju revščine, vsekakor pa to ni vse, kar je potrebno. Primer nasprotnega je prav Tanzanija, kjer je BDP med leti 1990 in 2000 rasel v povprečju za 4 odstotke letno, število ljudi, ki so živeli pod mejo revščine, pa je naraslo za približno 3 odstotke letno. Tako je ob gospodarski rasti revščina prebivalstva naraščala. Prav tako je v Mozambiku. Močna industrija aluminija je v statistike zapisala gospodarsko rast, medtem ko so pogoji življenja po besedah prebivalcev vedno težji in slabši. Angola je tretji primer države, kjer gospodarska rast ne odraža boljšega življenja ljudi in zmanjšanja revščine. Med leti 1998 in 2006 je imela Angola 7- do 8-odstotno letno gospodarsko rast, vendar pretežno zaradi razvitega naftnega sektorja, ki pa skoraj ni imel vpliva na življenjske pogoje prebivalstva države. »Rast v kmetijskem sektorju, od katere je odvisna večina prebivalstva revnih držav, bi vodila do veliko večjega zmanjšanja revščine za veliko večjo količino ljudi.« (Glennie, 2008)

5.3 Ko pomoč ne doseže pravih naslovnikov

Pomoč je seveda najbolj učinkovita, ko doseže in uresniči svoj namen. Mnogokrat pa se žal zgodi, da do ciljnega naslovnika sploh ne pride. Obstajajo celo dokumentirani primeri, ko pomoč namesto v revne države preide kar na račune švicarskih bank (Collier, 2008, str. 123). Glennie (2008, str. 52) meni, da je bilo v afriški kontinent vloženi na stotine milijard dolarjev pomoči, danes pa je kontinent gospodarsko opustošen. Večja verjetnost, da bo pomoč učinkovita, je v stabilnejših državah, kjer sta upravljanje in politika razumna. Nasprotje temu je primer države Čad, kjer je le 1 odstotek denarja, izdanega s strani ministrstva za finance, namenjenega podeželskim klinikam, dejansko dosegel klinike (Collier, 2008, str. 102). Glennie (2008) poroča tudi, da je vodstvo države Čad velike vsote denarja, namenjenega reformam zdravstva in izobrazbe, namenilo krepitvi vojaških sil. Eden izmed problemov je tudi pridobivanje finančne pomoči na podlagi obljube. Tako je Svetovna banka vladi Kenije že petkrat v obdobju petnajstih let odobrila pomoč za isto zadevo. Vsakič znova je vlada Kenije dobila denar, vložila pa ga ni v obljubljenе reforme, temveč v popolnoma druge stvari (Collier, 2008, str. 109).

Mnogo je držav, ki so že zaradi svoje geografske lege v mnogo slabšem položaju, takšne so med drugim neobalne države. Glavna sprememba, na katero bi se morali osredotočiti, je izboljšava transportnih poti do obale. Stroški teh seveda variirajo in so odvisni tudi od urejenosti transportnih poti sosednjih držav, vendar Collier meni, da bi se pomoč morala usmeriti v razvoj teh poti, ki so rešilna bilka za neobalne države. To se ni zgodilo. Eden izmed

razlogov za to je privatizacija v devetdesetih letih. Institucije, ki so dajale pomoč državam, so prenehale investirati v infrastrukturo, saj je veljalo prepričanje, da bo za infrastrukturo poskrbel privatni sektor. Drugi razlog za slabo infrastrukturo pa je ta, da so bile institucije za pomoč večinoma organizirane za vsako državo posebej. Tako je bila na primer povezava Ugande z morjem močno odvisna od kenijske, kateri pa za težave Ugande ni bilo mar (Collier, 2008).

SKLEP

Kot je razvidno iz prikazanih uradnih podatkov in statistik ter razlag v mojem delu, je revščina razširjena po celem svetu in se zaradi gospodarske krize še bolj pogloblja. Ker so vzroki za nastanek revščine različni in večplastni, je boj za zmanjšanje revščine vedno bolj otežen in zahteva večjo angažiranost s strani najbolj razvitih držav in mednarodnih institucij. Menim, da so programi za odpravo revščine delno učinkoviti in omogočajo kakovostnejše življenje določenemu številu ljudi, žal pa je situacija v nekaterih državah še vedno izredno slaba, v mnogih pa celo slabša, kot je bila pred uvedbo programov. Za odpravo oziroma zmanjšanje revščine v svetu so potrebne predvsem spremembe v politikah držav ter v njihovem razvoju. Besecker (2003) meni, da je potrebna usklajena socialna politika na ravni države, kjer bi poseben poudarek moral biti dan izobraževanju, zaposlovanju, stanovanjski problematiki, zdravstvu in socialnem varstvu, finančno-davčni politiki itd.

V preteklih letih je razvoj držav prizadela velika finančna kriza, ki je zajela cel svet, torej tudi razvite države. Zaradi posledic krize v razvitih državah je pomoč nerazvitim posledično manjša. Žal je tako, da velike industrializirane države, ki imajo največjo gospodarsko moč v svetu, postavljajo pravila. Tu so vodilne ZDA in države pod vplivom njenih multinacionalnih družb. V tem procesu postavljanja pravil in odločanja pa so prav revni pogosto tisti, ki posledice najbolj občutijo.

Hipotezo, da mednarodne institucije s svojo pomočjo prispevajo pomemben delež in pozitivno vplivajo na zmanjšanje revščine v svetu, na podlagi ocen in analiz, navedenih v diplomskem delu, ne morem v celoti ne zavreči ne potrditi. Njihovo delovanje in ukrepanje je aktivno, nekje z več, drugje z manj uspeha in sem mnenja, da so takšne institucije potrebne. Ostaja odprto vprašanje njihove popolne neodvisnosti od najbolj razvitih držav in vplivov, ki jih te države imajo na njih v cilju izvajanja njihovih lastnih gospodarskih in političnih interesov.

Nadaljevanje trenutne situacije ter marginalizacija prebivalstva revnih območij Afrike in drugih kontinentov bi imela neizmerljive posledice tudi za nas (migracije), zato mora biti v našem skupnem interesu preprečevanje take prihodnosti. Menim, da bi bilo za boljše življenje vseh prebivalcev sveta potrebnih še več strategij, predvsem pa sprememb in ukrepov znotraj posameznih prizadetih držav. Nove strategije izgledajo dovolj obetavno, da bi jih bilo vredno poizkusiti. Seveda pa tudi nove strategije nimajo garancij uspešnosti, vendar so za spopadanje

s težavami, ki so se izkazale za nepremagljive, edina možnost za prihodnost (Collier, 2005). Z revščino se je potrebno spopadati in je ne ignorirati, kot se je to počenjalo v preteklosti.

Delo zaključujem s stavkom Nelsona Mandele, velikega borca za človekove pravice: »Tako kot suženjstvo in apartheid tudi revščina ni naravna. Povzročil jo je človek in človek jo lahko premaga in izkorenini. Premagovanje revščine ni dejanje usmiljenja. Je dejanje pravičnosti. Je zagotavljanje temeljne človekove pravice, pravice do dostojanstva in spodobnega življenja.« (Amnesty International spletni vir, 2010)

LITERATURA IN VIRI

1. *Amnesty International*. (2010). Najdeno 16. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://amnesty.si/sl/ocp/pod-delov/dostovanstvo-cloveka>
2. Batas, R. (2006). Življenje v družini na robu revščine. *Revija Vita*. Najdeno 5. avgusta 2009 na spletnem naslovu http://www.revija-vita.com/Patronaza/_ivljenje_v_dru_ini_na_robu_re/_ivljenje_v_dru_ini_na_robu_re.html
3. Besecker, T. (2003, 6. januar). Why Poor Countries Are Poor: A Brief Analysis. *Stanford University*. Najdeno 11. avgusta 2009 na spletnem naslovu <http://www.stanford.edu/class/e297c/Why%20Poor%20Countries%20Are%20Poor%20Edge.html>
4. Bourguignon, F., Pleskovic, B. & Sapir, A. (2005). *Are We on Track to Achieve the Millennium Development Goals?*. B.k.: A copublication of the World Bank and Oxford University Press.
5. *Cities in Transition: World Bank urban and local government strategy*. (2000). Washington, D. C.: World Bank.
6. Collier, P. (2005). *Is Aid Oil?: An analysis of whether Africa can absorb more aid*. b.k.: Oxford University. Najdeno 10. maja 2010 na spletnem naslovu <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/Is-Aid-Oil.pdf>
7. Collier, P. (2008). *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries Are Failing and What Can Be Done About It*. New York: Oxford University Press.
8. *Department of Finance Canada*. Najdeno 28. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://www.fin.gc.ca/bretwood/bretwd08_1-eng.asp
9. Fool, A. (2008, 8. avgust). The 10 Poorest Nations on the World. *NewsFlavor*. Najdeno 13. avgusta 2009 na spletnem naslovu <http://newsflavor.com/world/africa/the-10-poorest-nations-in-the-world/>
10. Gilbert, C. L. & Vines, D. (2000). *The World Bank: Structure and Policies*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Glennie, J. (2008). *The trouble with aid: Why less could mean more for Africa*. London: Zed Books.
12. *A guide to the World Bank*. (2007). 2.izdaja. Washington, D.C.: World Bank.
13. Gupta, S., Dicks-Mireaux, L., Khemani, R., McDonald, C. & Verhoeven, M. (2000). *Social Issues in IMF-Supported Programs*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
14. Horsefield, J. K. (1969). *The International Monetary Fund 1945 – 1965 Volume I: Chronicle*. Washington, D. C.: International Monetary Fund.
15. *IMF*, (2009). Najdeno 25. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/index.htm>
16. *IMF*, (2010a). Najdeno 15. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2007/12/bio.htm>
17. *IMF*, (2010b). Najdeno 12. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2007/cr07308.pdf>

18. Komisar, L. (2000, junij). Interview with Joseph Stiglitz. *The Progressive*. Najdeno 26. avgusta na spletnem naslovu <http://www.progressive.org/0901/intv0600.html>
19. Kristančič, A. (2000, april). Denar: med revščino in preobiljem. *Otrok in družina*. Str. 14 – 15.
20. Marković, A. (2009, maj). Siromaštvo u svetu: Glad u tehnološkoj eri. *Biznis & Finansije*. Najdeno 26. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.bifonline.rs/tekstovi/item.php?itemid=330&keywords=aleksandar+markovi%C4%87>
21. *MIGA*, (2009). Najdeno 30. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.miga.org/>
22. *The Millennium Development Goals Report 2010*. Najdeno 15. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG%20Report%202010%20En%20r15%20-low%20res%2020100615%20-.pdf>
23. Moyo, D. (2009). *Dead Aid: Why Aid is Not Working and How There is Another Way for Africa*. London: Penguin Group.
24. Mrak, M. (2002). *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV založba.
25. Novak, M. (1994). *Dober dan, revščina*. Ljubljana: Zbirka socialni izziv.
26. *OECD*, (2009). Najdeno 7. avgusta 2009 na spletnem naslovu http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html
27. Pettinger, T. (b.l.) Criticism of the IMF. *Economics help*. Najdeno 30. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.economicshelp.org/2008/11/criticism-of-imf.html>
28. *Razvojni cilji novega tisočletja*, (2009). Najdeno 25. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.endpoverty2015.org/>
29. *Stratfor*. Najdeno 28. avgusta na spletnem naslovu http://www.stratfor.com/memberships/134403/analysis/20090325_imf_lending_commitments_and_sources_replenishment
30. *Svet Evrope*, (2009). Najdeno 13. avgusta 2009 na spletnem naslovu <http://www.coe.int/>
31. *Svetovna banka*, (2009). Najdeno 30. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.worldbank.org/>
32. Vertot, N. (2009, 9. julij). Svetovni dan prebivalstva 2009. *Statistični urad republike Slovenije*. Najdeno 29. julija 2009 na spletnem naslovu http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=2480
33. *Združeni narodi*, (2009). Najdeno 13. avgusta 2009 na spletnem naslovu <http://www.un.org/>
34. (2009, 26. april). IMF in Svetovna banka: Kriza se spreminja v človeško nesrečo. *Siol gospodarstvo*. Najdeno 16. julija 2009 na spletnem naslovu http://www.siol.net/gospodarstvo/2009/04/imf_in_svetovna_bank.aspx
35. *World Bank development indicators 2008*. Najdeno 30. julija 2009 na spletnem naslovu <http://monkeysmashesheaven.wordpress.com/2009/08/05/real-versus-fake-marxism-on-socialist-distribution/>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

<i>Priloga 1: Posojila IMF med finančno krizo 2008 – 2009.....</i>	<i>1</i>
<i>Priloga 2: Največja odobrena posojila IMF, 1995 – 2008.....</i>	<i>2</i>
<i>Priloga 3: Povečanje pomoči Afriki.....</i>	<i>2</i>

Priloga 1: Posojila IMF med finančno krizo 2008 - 2009

IMF LOANS AMID FINANCIAL CRISIS 2008-9

Country	IMF Loans (US\$ Millions)	IMF Loan as % of GDP	Status
Armenia	\$540	4.47%	Approved
Belarus	\$2,460	4.26%	Approved
El Salvador	\$800	3.59%	Approved
Georgia	\$750	5.65%	Approved
Hungary*	\$15,700	11.00%	Approved
Iceland	\$2,100	11.04%	Approved
Kenya	\$100	0.32%	Requested
Latvia**	\$2,130	6.00%	Approved
Malawi	\$77	1.89%	Approved
Mongolia	\$224	4.49%	Needs Approval
Pakistan	\$7,600	4.72%	Approved
Romania	\$17,500	8.18%	Needs Approval
Serbia	\$520	1.00%	Under negotiation
Seychelles	\$26	3.34%	Under negotiation
Sri Lanka	\$1,900	4.51%	Under negotiation
Turkey	\$25,000	3.13%	Under negotiation
Ukraine	\$16,400	8.28%	Stalled
Zambia	\$100 to \$150	0.66% to 0.98%	Needs Approval

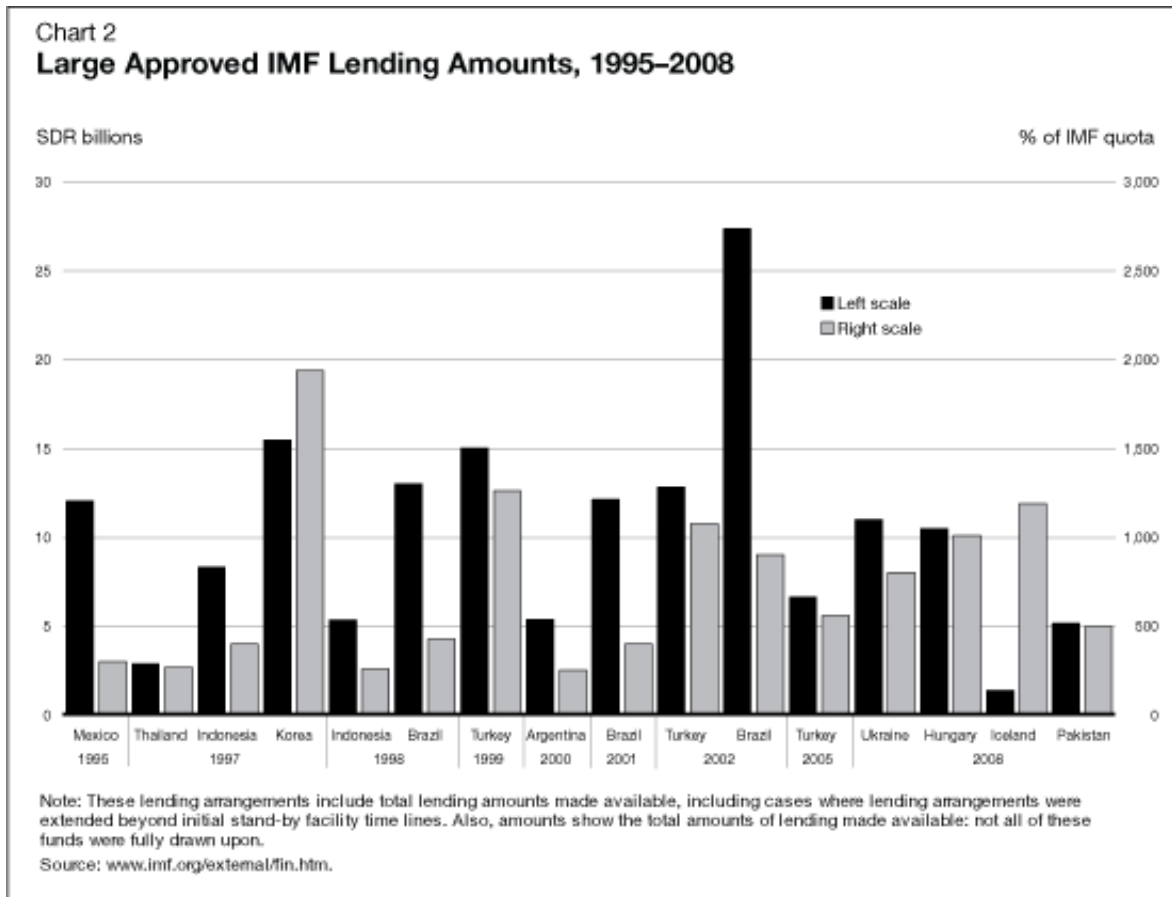
*Other lenders brought the total amount of Hungary's loan to \$25.1 billion or 15.27 percent of GDP

**Other lenders brought the total amount of Latvia's loan to \$7.5 billion or 22.12 percent of GDP

Copyright STRATFOR 2009 www.STRATFOR.com

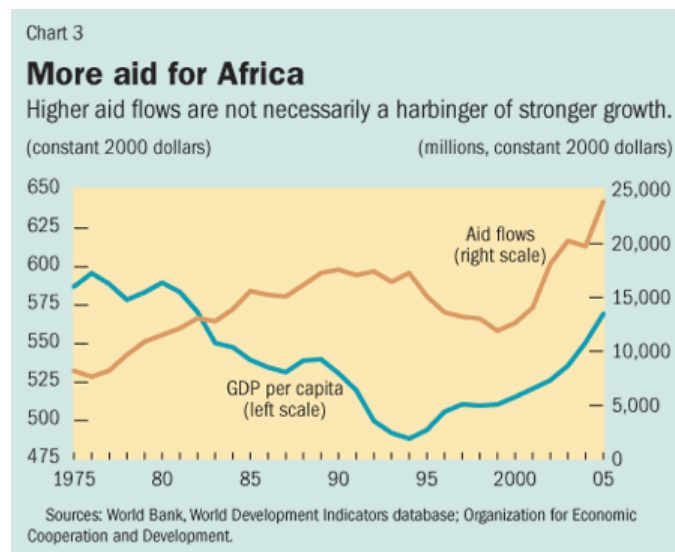
Vir: Stratfor, 2010

Priloga 2: Največja odobrena posojila IMF, 1995 - 2008

Vir: Department of Finance Canada, 2010

Priloga 3: Povečanje pomoči Afriki

Vir: IMF, 2010a